

nog genieten wil van een oerstreek onzer provincie en er vogels wil waarnemen, welke tot uitsterven of wegtrekken veroordeeld zijn, die moge zich haasten, tenzij de natuurbescherming in haar juiste vorm nog tijdig tusschenbeide komt.

Alhoewel meestal somber, onherbergzaam en verlaten, is deze oerstreek met haar karakteristieke vogelfauna onze aandacht zoowel als onze bescherming overwaard. — Wie eens dagen lang in weer en wind in het vroege voorjaar, onder geleide van een ouden Peel-jager, op deze onafzienbare vlakten heeft rondgezworven over heide en zand, door 't moeras en langs de vennen, wie de zware donkere wolken door voorjaarsstormen gedreven, boven de vlakten heeft zien jagen, de windhoozen huizenhoog aan den horizon zien opdoemen, het geheele landschap doen verdwijnen achter een gordijn van zand, en wie dan daarbij heeft gehoord den melodieuze roep van de Wulp, (de wachter van de heide), het klagende „tu-it” van de Goudpluvier bij haar nest en het vroolijke geluid van Grutto, Tureluur en Kievit, die slaakt ongetwijfeld de verzuchting: hoe jammer toch, dat dit mooie, romantische brok natuur geheel verdwijnen moet. Des te meer te betreuren waar het o.a. een vogel broedgelegenheid verschafft, welke in een bepaalde subspecies nog een relict uit den ijstijd is en in Nederland uitsluitend in de Peel van Limburg en Noord-Brabant nestelend wordt aangetroffen. Wel is waar bezoekt haar naaste verwant ons land nog in grooten getale op den trek, doch zijn de broedplaatsen dezer laatste op IJsland, Faeroer, Bereneiland en in Noord-Skandinavië, Oostelijk tot de Yenisei gelegen. Ik bedoel hier echter den Midden-Europeeschen en Engelschen vorm van de Goudpluvier, *Pluvialis apricarius apricarius* (L.), = *Pluvialis apricarius oreophilus* Meinertz., wier broedgebied zich bevindt in Schotland, Noord- en West-Engeland, Denemarken, Nederland, Noord-Duitschland, Zuid-Zweden en Oeland.

Deze vorm is na het terugwijken van het landijs in de toendra's van Duitschland, Denemarken, Zuid-Zweden, Nederland en Engeland achtergebleven en heeft zich daar als een afzonderlijke subspecies ontwikkeld tegenover den vorm, welke het terugwijkend ijs volgend, zijn broedgebied (oorspronkelijk broedgebied?) naar het Noorden van Europa en Azië verplaatste. — Of is het omgekeerde het geval, zoodat de Midden-Europeesche broedvogels het oorspronkelijke type vertegenwoordigen, terwijl de naar het Noorden getrokken vorm zich eerst in het post-glaciaal als afzonderlijke subspecies ontwikkeld heeft? Opvallend is in ieder geval, dat het bruilofstkleed van het ♂ van den Noordelijken vorm veel meer en fraaiër ontwikkeld

(secundair kenmerk) is, dan dat van de Midden-Europeesche subspecies, zoodat deze laatste als de genetisch oudere vorm beschouwd zou moeten worden. Of zou het prachtkleed van deze gedegenereerd zijn tengevolge van de steeds ongunstiger wordende levensomstandigheden met als gevolg beperking van het broedgebied en inteelt? Een feit is, dat deze vorm zoowel in Engeland als in Nederland en Noord-Duitschland in aantal teruggaat tengevolge van de ontginning der broedplaatsen, zoodat hij binnen afzienbaren tijd wel geheel uitgestorven zal zijn.

Gedurende den trektijd in voor- en najaar, is het vooral de Slechtvalk, welke in de Peel een ware slachting aanricht onder de trekvogels. Vooral echter tamme duiven (z.g. Reisduiven) moeten het ontgelden. Overal vond ik de vederkransen dezer vogels (doch ook van andere, bijv. Roeken), waarbij het adres van den eigenaar dikwijls nog op de binnenzijde der groote slagpennen te lezen was. De valk deponeerde daarbij nu en dan zijn visitekaartje in den vorm van een enkele ruiveer.

Op de drooge heide broedt hier en daar de Aschgrauwe Kuikendief; in de met riet begroeide vennen zijn grootere verwant, de Bruine Kuikendief.

Al herbergt dit gebied geen groot aantal soorten, het is er toch uit menig oogpunt niet minder interessant om en is het daarom te hopen, dat althans een deel daarvan als natuurmonument moge behouden blijven.

Afgesloten 25. III. 1924.

(Wordt vervolgd).

EEN LAAT ANTWOORD

door

C. v. d. LUGT S. J. (Oudenbosch).

(Vervolg).

Mhr. Keuller merkt terecht op, dat er niveau's gevormd worden door vuursteen, die telkens op groote afstanden van elkander zijn gelegen. Deze niveau's van gescheiden liggende vuursteen zijn zeker onze opmerkzaamheid ten volle waard en gretig werd door mij het feit van deze niveau's in de reeds besproken en herziene termen „doorlopende lagen” een plaats ingeruimd bij de opsomming van alle rangschikings-typen, welke in de plaatsing van de vuursteen in de mergel kunnen worden onderscheiden.

Een monsterring van den vuursteen in de mergel heeft tot resultaat dat behalve de horizontale niveau's (deels van kort bij elkaar, deels van verwijderd van elkaar gelegen steenen) en behalve de verticale, scheur-opvullende schijven, ook nog hier en daar stukken moeten worden vermeld, die in geen verband staan tot andere stukken. Hun aantal is echter zeer ge-

ring in vergelijking met de in rijen gerangschikte voorwerpen.

Nu kan men echter niet van verspreide vuursteen spreken zonder in gedrang te komen met een bestaande indeeling van het krijt.

Slechts zeer plaatselijk kan de bestaande indeeling van Maastrichtsch krijt met *Ostrea* larva, Maastrichtsch krijt met verspreide vuursteen, enz. — of ook de indeeling op de kleur van de vuursteen gegrondvest (krijt met grauwe vuursteen en krijt met zwarte vuursteen) zich staande houden naast de stelling van de diluviale oudheid van den vuursteen. Ligging en kleur van den vuursteen moeten echter blijkbaar geheel worden uitgeschakeld bij zulke indeelingen, welke het geheele krijt van Zuid-Limburg willen omvatten. En dit is ongetwijfeld de bedoeling der indeelingen die de schrijvers geven en welke Mhr. Keuller aanhaalt.

Grooten tegenstand van den kant van den schrijver der kanttekeningen behoeft ik in dit punt niet te vreezen. Althans zoo meen ik te mogen gissen uit vroegere uitlatingen van zijn hand, welke ook in dit Maandblad werden gepubliceerd.

F. Ongetwijfeld zijn waarnemingen, die gedaan worden aan vuursteenlagen, welke over een groote uitgestrektheid ontsloten zijn, zeer verkieselijk. Aan het Jekerdal bestaan zulke onmiddellijk op het oog reeds waarneembare ver zich uitstreckende voortzettingen niet; ofschoon alleen reeds uit analogie met het Maasdal mag worden vermoed, dat de plaatselijk fragmentarisch ontsloten niveaus zich ver langs den dalwand voortzetten.

Om de voortzetting van de niveau's der steenen vast te stellen, staan meerdere plaatsen langs het Jekerdal ons ten dienste, n.l. overal, waar de mergel voor een onderzoek toegankelijk is. De ontginning van den Heer van der Zwaan, de ontsluitingen dicht bij de Belgische grens, en de grotten aan de andere zijde van het Jekerdal (Boschberg) zijn punten welke voor de waarnemingen vooral in aanmerking komen.

Een nauwkeurige opname van den vorm, kleur enz. van de vuursteenstukken kan, voor zoover het geldt de horizontale niveau's, in deze betrekkelijk nog dicht bij elkaar gelegen ontsluitingen tot de samenhoorigheid der stukken in het eene of andere niveau doen besluiten.

Een dikwijls herhaalde waarneming van den vuursteen, zooals hij zich bevindt nabij en in den hoofdingang van den Louwberg (Boschberg), leerde dat daar ter plaatse het hoogst gelegen niveau (van ver uiteenliggende stukken) niet bestaat uit knollen, maar uit korte platen, en ten tweede dat dit niveau nog zou kunnen worden onderverdeeld in twee zeer dicht onder elkander gelegen vuursteenreeksen, zoodat dit

niveau uit een dubbele rij steenen bestaat. Vorm en afmetingen der vuursteenstukken komen echter te zeer overeen, om de twee gelegingen van dit niveau geheel van elkaar te scheiden. Slechts ongeveer 25 cM. bedraagt de afstand tusschen de twee reeksen van deze gelijksoortige steenen en het lijkt uiterst redelijk te spreken van een bovenzijde en een onderzijde van hetzelfde niveau.

Bij de opmetingen werden somtijds twee steenen aangetroffen die vlak onder elkander gelegen waren, en die daarom geschikt lijken om den bovenkant en den onderkant van dit niveau aan te geven. De term „dubbele steen”, welke later zal gebruikt worden, slaat op zulk een stel van twee vuursteenplaten van dit niveau.

Onder dit vuursteenniveau, dat als het hoogst gelegene langs het Jekerdal, mag beschouwd worden, volgt een tweede.

Dit niveau is opgebouwd uit vuursteenknollen, en vormt o.a. den bodem van de hoofdgang en van vele andere gangen van den Boschberg. Dit niveau is veel krachtiger ontwikkeld en op vele plaatsen overtreft de dikte verre de 25 cM. De hoeveelheid steen is ook grooter in dezen zin dat veel meer een aaneengesloten vloer wordt gevormd.

De afstand van deze 2 vuursteenniveau's bedraagt ongeveer 3 Meter. De afstand van het bovenste vuursteenniveau tot de hooger gelegene tauwlaag (2e bryozoënl laag) is op de verschillende punten langs het dal niet overal dezelfde. Vele factoren vooral dalwandscheuren en de mate, waarin de berg plaatselijk afhangt, beïnvloeden de grootte van dezen afstand.

Daarom werd op zulke maten niet gesteund bij het maken der gevolgtrekking, maar op de metingen, die sub G. genoemd worden.

(Wordt vervolgd.)

Errata in het Februari-nummer, waarvan de correctie door bijzondere omstandigheden (staking) niet behoorlijk kon geschieden. Bl. 19 k. 2 r. 21 v. b. lees: Willem Loréstr. 2, Leeuwarden, niet Groningen — bl. 20 k. 1 r. 4 v. b. staat canarias, lees: canaria — bl. 21 k. 1 r. 13 v. b. lees: yarrellii — r. 2 v. o. lees: leucopareia — bl. 22 k. 1 r. 1 v. b. lees: Europa — k. 2 r. 2 v. o. lees: Werner Hagen — bl. 23 k. 2 r. 2 v. b. staat: Funst. ♀, lees: Tunst. ♂ — bl. 24 k. 1 r. 2 v. b. staat: Lamb. ♀, lees: Laubm. ♂ — k. 2 r. 25 v. o. de volzin „Hippolais..... grens” moet tusschen < > — bl. 25 k. 1 r. 8 v. b. lees: doet — k. 2 r. 1 v. b. staat: ♀, lees: ♂ — bl. 26 k. 2 r. 20 v. o. lees: doorlopende — r. 15 v. o. na „diepere” moet worden ingelascht: lager dan de grotten=hoogte gelegene — r. 13 v. o. lees: liggen — bl. 27 k. 1 r. 20 v. b. achter „te loochenen” inlasschen de woorden: of te bevestigen.